

EEN TEACHER LEADER IN DE BASISCHOOL

Voor de master Leren en Innoveren (MLI) die Sonja Stuber volgt op Katholieke Pabo Zwolle (KPZ), doet zij een onderzoek naar differentiatie in haar basisschool. Sonja werkt in groep 7/8 op sws de Sprang in Tollebeek. Haar onderzoek gaat over differentiëren tijdens de rekenlessen.

Tijdens colleges op KPZ word je voorbereid op weerstand: op leraren die geen tijd hebben, geen zin hebben, geen urgentie voelen bij het onderwerp, etc. Ik was mij er wel degelijk van bewust dat niet alleen ik betrokken ben bij mijn onderzoek, maar dat ik ook veel vraag van de leerlingen, de leraren en de directeur. In het begin heb ik daarom voorzichtig afgetast, wat ik van iedereen kan verwachten. Al snel werd duidelijk dat men enthousiast was over het onderwerp en nieuwsgierig naar het onderzoek.

DE ROL VAN TEACHER LEADER

Om het team voor te bereiden op het aankomende traject heb ik De cyclus van collectief leren (Castelijns, Koster & Vermeulen, 2009) gepresenteerd.

Figuur 1 Cyclus van collectief leren

In de maanden daarna heb ik een aantal gesprekken gevoerd met directeur Henriëtte Wentink. In dat gesprek heb ik verkend in welke richting de school zich verder wilde ontwikkelen en wat ik van team en directie kon verwachten. Daaruit kwam naar voren dat de school zich graag verder wil bekwamen in differentiatie tijdens de rekenlessen. Er is vervolgens een professionele leergemeenschap (PLG) samengesteld, met leraren

en de directeur, die een aantal middagen bij elkaar hebben gezeten om te sparren over het onderwerp. We waren erover uit, de kans in de school lag bij het differentiëren tijdens de rekenlessen.

We zijn in de klassen informatie gaan verzamelen om vast te stellen hoe er nu gedifferentieerd wordt. In alle groepen is er gefilmd, zijn er vragenlijsten afgenomen en interviews gehouden. De leraren wilden allemaal meewerken en waren nieuwsgierig naar de uitkomsten. Uiteraard werden de leerlingen ook op de hoogte gesteld van het onderzoek. De data die we verzameld hebben, is met de PLG geïnterpreteerd en er is gekeken waar de kansen dit jaar voor ons liggen. Samen met (een deel van) het team hebben we consequenties verbonden en een richting bepaald voor het ontwerp: pre-teaching aan de zwakkere rekenaars. De leerlingen die normaal verlengde instructie kregen, werden nu voorbereid op de les door middel van pre-teaching.

Bij de MLI word je opgeleid tot teacher leader, met als doel een voortrekkersrol in te nemen bij onderwijsvernieuwingen in de school. De opleiding duurt twee jaar en in beide jaren werk je aan een praktijkgericht onderzoek.

De leraar introduceerde tijdens de pre-teaching het doel van de les. De rest van de kinderen werkten gedurende de pre-teaching zelfstandig. Wanneer de leerlingen de instructie begrepen, werd de klassikale instructie opgepakt. Tijdens de klassikale instructie heeft de leraar bewust vragen laten beantwoorden door leerlingen die de pre-teaching hebben gevolgd. 'Eerst moest iedereen op mij wachten totdat ik het antwoord op mijn wisbordje had geschreven (tijdens de klassikale instructie), vorige week was ik een keer de eerste!', vertelde een leerling uit groep 7 mij enthousiast. Het ontwerp is zes weken lang uitgevoerd in drie verschillende groepen. De uitvoerende collega's hielden een logboek bij en de directeur nam flitsbezoeken af.

EVALUEREN

We bevinden ons nu aan het einde van het proces en we gaan aankomende weken het ontwerp evalueren om vervolgens een nieuwe ambitie te bepalen. Vooralsnog blijken de resultaten die voortkomen uit het ontwerp positief van de leerlingen, leraren en directeur. Er wordt zelfs door een aantal collega's vervolgstappen gezet. Ik heb zelf geprobeerd de betrokkenheid op school rondom het onderzoek groot te houden door de collega's zelf informatie te laten verzamelen en interpreteren. Ik ben blij met het enthousiasme en de betrokkenheid van het team en dat ik de theorie van de colleges rondom weerstand in de praktijk niet nodig had. Als de cultuur op school zo is dat vernieuwen een gegeven is, is het ontzettend waardevol om met elkaar onderzoek te doen!

ERVARING VAN DE DIRECTEUR

Henriëtte Wentink: 'Op sws de Sprang werken we aan een professionele cultuur. Kenmerken hiervan zijn: aan en van elkaar leren, draagvlak voor onderwijsontwikkeling en elk jaar beter worden in je vak. Het voelt dan ook als een cadeautje om een teacher leader in je team te hebben. Iemand die de kar trekt om verbeteringen in je onderwijs door te voeren. Het is als school belangrijk dat je zo'n persoon tijd en ruimte geeft om onderzoek te doen. Tijdens mijn opleiding voor schoolleider heb ik zelf praktijkgericht onderzoek gedaan. Ik weet dus dat het belangrijk is om een goede onderzoeksvraag te hebben. Sonja en ik hebben daar ook lang over gesproken. Op het moment dat het kwartje valt, komt alles in een stroomversnelling. Hierbij is het belangrijk dat je tijd en ruimte creëert om dit met het team te delen.'

Sonja in gesprek met Henriëtte Wentink, directeur op sws de Sprang

'Ik vind het als directeur prettig om deel uit te mogen maken van de PLG die betrokken is bij het onderzoek. De teacher leader neemt het voortouw, zorgt voor literatuur en stroomlijnt het onderzoek. Als deelnemer was het elke keer een feest als we met z'n vijven een uur lang over onderwijs spraken. Samen discussiëren, maar vooral elkaar inspireren. Bij dit onderzoek kreeg ik de opdracht om flits-bezoeken te houden. Sonja had goede observatielijsten gemaakt, die ik steeds invulde; elke ochtend ging ik een kwartiertje in een groep observeren. Sonja trok vervolgens conclusies die met de PLG gedeeld werden.

'Als je onderzoek een plaats in je school wilt geven, begin dan met kleine vraagstukken, met kleine veranderingen. Veranderings-trajecten komen het beste uit de verf, als het vanuit de werkvloer ontstaat; als men daar tegen iets aanloopt; als men daar de urgentie ziet. Dit schooljaar hebben we onder andere de

focus liggen op EDI (expliciete directe instructie). Een onderzoek over differentiatie sluit daar mooi bij aan. Vanuit de literatuur en onze gesprekken hierover, kwamen we tot de conclusie dat pre-teaching daar een belangrijk onderdeel van is. We hebben daar een passend ontwerp op bedacht.'

'Wil je echt resultaat zien, dan is het belangrijk om voor en na het traject de leerlingen goed te bevragen; een essentieel onderdeel van het onderzoek. Sonja zorgde voor goede vragenlijsten en de leraren namen deze bij de leerlingen af. Voorzichtige conclusies worden al getrokken: blijde leerlingen en enthousiaste leraren. Het is nu van belang om de bevindingen goed te delen in het hele team en de kring van betrokkenen te vergroten. Uiteindelijk zal er borging moeten plaatsvinden. Om te voorkomen dat leuke plannen en mooie onderzoeks-rapporten in de kast belanden. Een teacher leader is de ideale

persoon in de school, die deze trajecten goed kan begeleiden. Als directeur kun je meedraaien in het traject, een rol spelen in het geheel of soms gewoon vanaf de zijlijn toekijken. Als directeur is het genieten als je mensen ziet groeien, ziet stralen en er mooie processen in je school plaatsvinden.'

MENING VAN DE LEERLINGEN

De leerlingen geven aan dat ze het leuk vinden dat er op zoek wordt gegaan naar dingen die beter kunnen. Experimenteren trekt hen. Op de vraag of ze zich soms proefkonijnen voelen, roepen ze in koor 'nee!'. De kinderen hebben wel voorwaarden: als er onderzoek gedaan wordt, willen ze graag weten waarom. Ook de resultaten die uit het onderzoek komen, vinden ze interessant. Ten slotte vinden de leerlingen dat ze altijd hun mening mogen geven, zodat niet de leraren alleen bepalen of iets wel of niet werkt.